

הא' ברוידא: השאלה היא, אם אפשר לפסול.

הא' ריבלין: בדיבור לא היה אדם משתמש בצורה יפי אלא יופי. בעברית החיה השתמשו בצורות יופי, קושי גם בנפרד וגם בנסמך. יפי אמרו רק מדקדקים. צריך לקבוע, ששתי הצורות אפשריות.

הא' בן-חיים: בעד הצעה, שהצורה קְשִׁי (חולם חסר) תהיה רק בנפרד.

בעד קְשִׁי (חולם חסר) בנפרד הצביעו - 18

בעד קְשִׁי (חולם חסר) גם בנסמך - 8

הא' בן-חיים: מי בעד ההצעה שבנסמך יהיה מותר גם קְשִׁי (שווא)?

בעד ההצעה שבנסמך יהיה מותר גם קְשִׁי (בשווא) - 14

ההצעה לומר קְשִׁי (בחולם חסר) בנפרד - נתקבלה

ההצעה לומר קְשִׁי (בחולם חסר) וגם קְשִׁי (בשווא) בנסמך - נתקבלה.

הא' בן-חיים: בכך סיימנו את הדיון על הכלל האחרון של החולם. נצביע על כלהסדרה של החולם.

הפרק הכללי על החולם - נתקבל.

ישיבת המאה ואחת

ביום ט"ו בשבט תשל"א בשעות 3-7 אחה"צ בבית האקדמיה בירושלים.

הנוכחים: החברים האדונים אברמסון, בלאו, בן-חיים, ברגרין, דותן, מירסקי,

מלמד, רבין, רוזנטל, ריבלין, שירמן, שלי.

החברים-היועצים האדונים בן-שמאי, ברוידא, הנמן, מיזלש, מיקם, צרפתי, שבטיאל.

המנהל האמרכלי הא' בן-מנחם.

חברי המזכירות: הגברות בהט, קלאר, רייך, והאדונים איתן, בן-גון, מדן.

חברי הוועדה למונחי הספרות הא' נשקס ושורר ומזכירת הוועדה הגב' ה' שי.

הצטדקו על היעדרם: הא' אורבך, ייבין, מלצר, סדן, פאיאנס, קוטשר.

סדר-היום: א. דברים לזכרו של ד"ר משה זיידל ז"ל

ב. הודעות

ג. הוועדה להכנת הבחירה של חברים חדשים

ד. אישור מונחי הספרות

ה. הצעות הוועדה לתקנת הלשון.

א. הא' בן-חיים: ביום כ"ה בכסליו הלך ממנו חברנו ד"ר משה זיידל, חוקר דגול ומורה ותיק, שהעמיד תלמידים הרבה כמה שהורה בעל פה ובמה שהורה בכתב, ומהם גם חוקרי הספרות העברית והלשון העברית. אחד מהם, חברנו פרופ' מירסקי, יאמר דברי הערכה על פועלו ואישיותו של חברנו זיידל. יהי זכרו ברוך.

הא' מירסקי אומר דברים

לזכר משה זיידל ז"ל

ביום ראשון של חנוכה נסתלק מעל ראשינו הד"ר משה זיידל זכר צדיק לברכה. בית הורתו עמד באחת מעיירות ליטא, ושמה ואסקי, או בסמוך לה. שם עמד על דעתו ונפקחו עיניו לראשונה לראות את ההוויה היהודית ואת כוחה. אותן עיירות שבליטא היו הפרדס של התורה, שם פרחו ושם עשתה פירותיה. ואף על פי שהתורה הייתה מרובה באותן העיירות והפנינים מועטות, אף על פי כן הייתה יקרה שם מכל יקר, ולא היה כבוד למעלה מכבודה, וכוח שלטונה היה שפוך על הכול.

בעניין זה שמעתי מפיו מה שסיפר על ינקותו. מעשה שביקש מאמו בפסח לחם חמץ. אמרה לו אם: חמץ בפסח אסור. לא קיבל ממנה, אלא הפציר ותבע ואמר: הכי לחם. שידלתו אמו בכמה שידולים ובכמה מיני פיסוסים, ולא נתפייס, אלא צעק וקרא: לחם! עלה רעיון בלבה של אמו, וכך אמרה לו: הנה אני נותנת לך לחם, ויגיע הדבר לאוזני הרב, מה יענה על זה? כיוון ששמע התינוק טעם זה, מיד נתרצה. נושא דגלה של התורה – כוחו וממשלו בהיר ושריר וברור היה, ואפילו תינוק הכיר בזה. הוויית חיים זו היא שהעמידה את תפיסת עולמו על ממשלתה של התורה בחיי עם ישראל.

כשהגדיל הלך ללמוד בישיבת טלוז, זה המקום שהיו שואבים חכמה בדליים. שם בלימוד התלמוד החריף שכלו ונתלטש הגיונו, ונתיימנה דעתו להבין דבר לעומק עומקו ולהגיע לכל דבר שורש. לא היה מדרכו לספר על החיל שעשה בלימודו, אבל דבר זה אפשר לדעתו מדבר אחר, מן האנשים שקירבוהו ללמוד עמו בחברותא, הלא הם שלושה גדולי ארץ. האחד – הרב, זה הרב קוק, ששמו הוא קיבוץ התארים. השני – ר' אלחנן ואסרמאן, שהיה לאחר זמן ראש ישיבת באראנוביץ, והשליש נפשו על קידוש השם בימי השמד של מלחמת העולם השנייה. עליו מספרים, שביקשו להשיאו שיברח מן המקום שהיה שם והשיב: אין בורחים מחבלי משיח. והשלישי שלמד עמו היה ר' אברהם אליהו קפלן, שמלבד גדולתו בתורה היה כינור תלוי למעלה מראשו, ובלבו "ההום רעיונות רב כים" – זכר שלושתם לברכה. ויכולים אנו להגיע עצמנו, מי שלמד מפי גדולים אלה, ולימודו היה לא בשמיעת שיעורים ששמע מהם עם הרבים כמי שאוכל מן התמחוי, אלא לימודו עמהם היה בחיבור ובהשקה, יכולים אנו להגיע עצמנו, כמה תורה למד וכמה חכמה סיגל. ולא פסק פיו מתלמודו כל ימי חייו, עד אחרון יומו. והש"ס שלמד בו מלא הגהות וחיודשי תורה.

אלה שנשאו ונתנו עמו יודעים, שפיו היה חסום מלהוציא דבר קבֵלָה, כדרך בני אדם הקובלים על קשי זמנם. וקיים בעצמו מידת עשירים, שהיה שמח בחלקו. אבל גם בדברי רוח פנה אל העשירות זה המקרא, שכך דרש ר' לוי בירושלמי סוף הוריות (מח, ג): "איש אשר יתן לו האלהים עֶשֶׂר ונכסים וכבוד וגו' (קהלת ו, ב), 'עושר' – זה המקרא". הכרעה זו הכריע בנפשו בבחרותו, בצאתו ללמוד לשונות שם באשכנז ובשווייץ. בדור ההוא שרבים נפשם הייתה נשואה כלפי מעלה, נשא נפשו גם הוא אל מדע היהדות, שיהיה בן חורין במחקרו ומבוסס על אותן השקפות אציליות, שהיו יסוד לחכמי ישראל מימות עולם. זו הייתה מגמתם של בני החבורה, שבה היה ד"ר בנימין מנשה לוי ז"ל, עמהם גם הרב קוק ז"ל, והוציאו לאור את ה"תחכמוני" ואת "התרבות הישראלית", ונדפסו שם דברי מדע וספרות המוכשרים בחיבת הקודש. מאותה עשה ואילך עשה את עיסוקו במקרא קבע, ואת עיסוקו בלשון העברית קבע.

בשבתו על ספסל לימודיו באוניברסיטה של פֶּרַן בא לידו להודיע כוחו של המקרא בשירה האנגלית עד כמה היה גדול, והיה בדבר הזה רבות ופתיעה גם למורה וגם לתלמידים. למדו שירה אנגלית, וקראו בדראמה "המלך ריצ'ארד השני" לשקספיר. ושם במערכה הראשונה,

בשורה 175 אומר המלך ריצ'ארד: lions make leopards tame – כלומר: דרך האריות שהם מכניעים את הנמרים. ועונה לעומתו תומאס מאוברי (Thomas Mowbray), הדוכס מנורפולק, ואומר (שורה 176): yea, but not change his spots.

עייננו במהדורה אחרת, והנה גם שם היה כתוב כך, his, בלשון יחיד. הוסיפו ועיינו בכמה מהדורות אחרות, ובמהדורות ישנות, והמה ראו כן תמהו – בכולן נמצא כתוב his, בלשון יחיד. מעתה היה הדבר צריך ביאור. עד שנענה הסטודנט ויידל ואמר: לשון פסוק הוא שאחו שקספיר, הכתוב בירמיה ג', כג' "היהפוך כושי עורו נמר חברבורותיו", הוא מתורגם: Can the Ethiopian change his skin, or the leopard his spots. ולפי שבמקרא כתוב his spots בלשון יחיד, עיקם שקספיר את דקדוק לשון אנגלי מפני מליצה של המקרא.

כל מה שכתב מיוחד במידת העמקות ובמידת החריפות, ועוד הוא מיוחד במידת הצמצום. רק מה שמתבקש לאמירת העניין כדי הסברתו היה כותב בחיבוריו, כמי שחש על מטרונית זו, הלשון העברית, שלא להטריח עליה הרבה. זו סגולת ספרו "חקרי לשון", שמספר החידושים שבו מרובה ממספר עמודיו. שם נתבאר שיש וי"ו סימן הרבים בשמות, והוא נקיים בכתב של "הברו שמים החווים בכוכבים" (ישעיה מז, ג), הַבְּרִי קרי, וכדומה. ויש קמץ ה"א סימן לרבות בפועל, כגון "בנות צַעֲדָה עלי שור" (בראשית מט, כב), שעניינו צַעֲדוּ; כיוצא בזה: "ועלי בן תשעים ושמונה שנה ועניו קָמָה" (שמואל א' ד, ט), שעניינו: קמו. ויש קמץ ה"א סימן לרבות בשמות, כגון: "לשמור מצותיו וחקותיו הַכְּתוּבָה בספר התורה הזה" (דברים ל, י), שעניינו הכתובות; כיוצא בזה: כי אֲנֹשָׁה מכותיה (מיכה א, ט), שעניינו אנושות. וחידושים בהוראות, כגון כי אֲדִיר עניינו "מים", דָּם עניינו "דָּבָר", דִּמְיָה – "דיבור". וכן עוד יתר הרבה מאוד. במקצוע המקרא הרבה לעסוק במקבילות שבין ספר לספר בספרי המקרא, והרבה חידושים מחודשים בו בכל פינה. במחקרו זה גילה את התכונה המופלאה הנוהגת במקרא, כשנביא משתמש בדברים שנאמרו לפניו. וזה לשונו: "הנביא המשתמש במליצות פסוק המרחף לגד עינו, משתמש בהן בסדר הפוך, מקדים את המליצה המאוחרת באותו פסוק, ומאחר את המוקדמת. למשל:

ביום חָבַשׁ ה' את שבר עמו	הרופא לשבורי לב
ומחץ מכתו ירפא	ומחבש לעצבותם
(ישע' ל, כו)	(תהל' קמו, ג)

סדר זה נהג תמיד בשעה שישנם שני פעלים, פועל לצלע בפסוק בעל שתי צלעות, ואותם הפעלים חוזרים בפסוק המקביל" ("מקבילות בין ספר ישעיה לספר תהלים", "סיני", כסלו-אדר תשט"ז, עמ' קג).

חידוש זה בדרכי הכתיבה של המקרא כבר נקבע לכלל ונקרא שמו עליו: כלל ויידל. המאמר שהוציא מתחת ידו באחרונה עוסק גם הוא בענייני מקבילות, אבל במקבילות שבספר אחד גופו. זה המאמר "מקבילות פְּנִים בספר ישעיה ובספר ירמיה", שנדפס ב"ספר חיים שירמן" יב"א. וגם בו חידושים כלליים וחידושים פרטיים, חידושים בעצם החיזיון, וחידושים בפירושי מלים וחילופי הגאים, כגון חילוף א' בח', ופירש "שני חֲשָׁפִי עוֹיִם" (מלא' כ, כז), כמו שני אֲסָפִי עוֹיִם, וזה הטעם של פירוש רש"י, שפירש: קבוצי עוֹיִם, ועוד. מלאכתו בעולם המעשה הייתה בחינוך. היה המנהל של בית-המדורש למורות "מורח"י,

הידוע היום בשם "אפרתה". ותומת ישרים הנחתו לנהל את בית-המדרש הזה בדרך הטוב, ולדבק לבות תלמידותיו בתורת ישראל, והעמיד שורות שורות של מורות המלמדות תורה. אין צריך לומר, שדבריי ניתנו לשיעורים, ואין בהם אלא מעין דוגמה של איש המעלה הזה. אבל דבריי יהיו חסרי חסרים, אם לא אומר, כי צדיק היה האיש בכל אותם הדברים שאנשים צדיקים נוהגים בהם ענוה וצניעות ועוד. כלבו כן ידיו וכן פיו רחוקים היו מכל מה שיש בו שמץ של עברה; מעולם לא הפליט פיו דיבור שאינו הגון ליכתב. ועושה חסד היה עם הבריות, עושק מעצמו ונותן לאחרים. וחס היה על עולמו של הבורא ומשתדל שלא לחסר ממנו הרבה, וליטול ממנו רק כדי מיעוט צרכיו.

בכבוד ובכבוד ראש הלך בדרכי החיים, וכן גם בדרכיו במדע. מוראה וכבודה של הלשון העברית היו עליו, ולעולם ראה אותה ברום המדרגה, ועיניו נשואות אליה להבין בה ולידע טבעה. והעמיק בה כל ימיו בשביל להכיר מה שטמון בעומק עליון ובעומק תחתון שבה. בליל ראשון של חנוכה הכין גרו להדליק, אבל כוחות גופו עובוהו. ובשעה שבכל הבתים היו הנרות דולקים, גרו לא גדלק. יהל גרו בשמי מרום ותורתו תהל בקרבנו.

ב. הא' בן-חיים: בישיבה שלפני האחרונה ובישיבה האחרונה של המליאה נתקבלה החלטה על תעתיק תנועת e. קיימת ההחלטה לסמן e בסגול ולברר, אם אפשר לקיים את ההחלטה הזאת למעשה. ניסינו לבוא בדברים עם מומחים, וקיבלנו תשובות לא-ברורות. המנהלה דנה בתשובות והחליטה להסיר ולברר את השאלה על ידי זימון עיתונאים ומומחי דפוס. כמה מהם עתידים להיפגש עמנו כדי לברר את האפשרות הטכנית הכרוכה בשינוי זה, ואם ניתן לעשותה. אני מצטער, שעדיין לא אוכל לתת תשובה על שאלה זו, ואני מקווה לתת בישיבה הבאה של המליאה.

המנהלה עומדת לסיים את דיוניה בריאורגאניזציה של האקדמיה ובדרכי פעולת הוועדות והמליאה, והיא תביא לפני המליאה בקרוב את מסקנותיה.

פנינו אל החברים בחוזר וביקשנו מהם הצעות מועמדים לחברים ולחברים-יועצים. הניעו אלינו ההצעות, ואני מודיע בזה, כי בישיבה זו יסתיים המועד להגשת הצעות נוספות, והן תועברנה לוועדה.

יצאה לאור חוברת לשוננו כרך ל"ה חוברת ב'. בלשכת האקדמיה בירושלים מכינים מפתח מפורט לכרכים כ"ו-ל"ה, דוגמת המפתח של "לשוננו" לכרכים א'-כ"ה.

הא' רבין: שמעתי, שיש כוונה גם להוציא גם מפתח ל"לשוננו לעם". האם הדבר נעשה?

הא' בן-חיים: עוסקים בכך.

ג. הא' בן-חיים: כידוע לחברים בחרה המליאה את הוועד לבדיקת ההצעות למועמדים, וחברי ועדה זו הם: הא' אברמסון, סדן, רבין ואני. חברי הוועדה, שעליהם מוטל התפקיד לבדוק ולבחון את ההצעות, הביעו את משאלתם, שיצורף חבר נוסף לוועדה.

בהצבעה נבחר ברוב קולות הא' שלי לחבר נוסף של הוועדה להכנת הבחירה של חברים חדשים.

ד. הא' מדין: ארבעת הפרקים הראשונים של מונחי הספרונת כבר הובאו בשנה שעברה לפני המליאה ואושרו. נשאר שני הפרקים האחרונים: ה', ו', שהודעות הסיכום עליהם נשלחו לחברים ביום ח' בשבט תש"ל.

הוועדה קיבלה הערות על שני פרקים אלה מאת האדונים אירמאי, איתן, בלאו, בן-חיים,

וליש, ייבין, מיקם, מלצר, קטן, שונמי, שלי והגב/ בהט, ודנה בהם דיון נוסף במשך שבע ישיבות; תיקנה מה שתיקנה, והודיעה על כך בנספח המצורף להודעה למליאה. נשאר ארבעה מונחים, שראתה הוועדה מסיבות שונות להביאם לפני המליאה. למעשה נתברר, שאין כאן ארבעה מונחים אלא רק שלושה, מפני שהמונח הרביעי, מְקִרָא (microfilm reader), כבר אושר במילון למונחי הצילום. לכן אין מונח זה טעון דיון ואישור נוסף. נשאר שלושה מונחים, האחד בפרק ה' ושניים בפרק ו'.

המונח הראשון הוא מְדַבֵּקָה (paste-in, becquet, aufgeklebter Zettel). פיסת נייר, המודבקת או מיועדת להדבקה בפנים הספר, ובה תיקונים או הודעות. היא אינה נדפסת עם הספר אלא לחוד, על פי רוב על נייר דביק, והקורא מתבקש להדביק אותה פנימה. למעשה המונח כבר מקובל בספריות.

הא' בן-חיים: כיוון שאין הערות, אנו יכולים להעמיד את המונח להצבעה.

בעד אישור המונח מְדַבֵּקָה הצביעו - 10

נגדו לא הצביע איש

3-

נמנעו

המונח מְדַבֵּקָה - אושר.

הא' מדן: המונח הבא הוא: תְּשֻׁקָה, פְּרוֹסֶפֶקְט. ברשימה המקורית היה מוצע המונח הלועזי המקובל פְּרוֹסֶפֶקְט בלבד. אחרי קריאת ההערות וההצבעות הוסכם בוועדה לתת שני מונחים, אחד עברי, תְּשֻׁקָה, והשני - המלה הלועזית פְּרוֹסֶפֶקְט, שכבר משמשת בעברית.

הא' רבין: אני מבקש הסברים לאיזה סוג של פרוספקט הכוונה כאן.

הא' נשקם: הכוונה לדברים המופיעים בדפוס, המציעים דברי מכירה, ולענייננו - ספרים של הוצאות ספרים. הוצאת ספרים מפרסמת, שבחודש מסוים יופיעו ספרים אלה ואלה. מונח זה משמש לא רק בספרות, אלא גם במסחר, וכשהמדובר בספר, מופיעים שם קטעים של הספר המוצע.

הא' רבין: אני מתנגד למונח תְּשֻׁקָה. הצד ההיסטורי כבודו במקומו מונח, שפרוספקט היה כעין הודעה מה עתיד להופיע; אבל למעשה היום פרוספקט הוא פשוט מודעה. איני רואה סיבה להמציא את המלה תְּשֻׁקָה, שאין לה כל משמעות, שאיש אינו זקוק לה. זוהי מודעה כמו כל מודעה אחרת, מודעה של הוצאת ספרים או של מוכר ספרים, המודיע מה יש לה למכור. איני יודע, למה אנו צריכים להמציא מלה שאין בה צורך. דומני, שגם באנגלית אין משתמשים במלה פְּרוֹסֶפֶקְט. אני מציע: מוֹדְעָה.

הא' שלי: זו שאלה, שגם אני רציתי לשאול: מה עושה המונח פְּרוֹסֶפֶקְט בספרנות? ידוע מה ענייניו בחיי חברות ובנקים בישראל. פרוספקט של חברה גדולה היא חוברת שבה היא מציגה בפני הציבור המתארת את עברה, את ההווה שלה ומה היא עומדת לעשות בעתיד. על ידי כך היא מומינה את הקהל לקנות את מניותיה. רציתי לדעת מה עושה מלה זו בספרנות, האם יש איזה דמיון שהוא?

הא' שורך: יש ספרים רבים, שעוד לפני הוצאתם לאור אנו מקבלים דוגמאות או חלקים מהם. האנציקלופדיה העברית - בטרם יצאה, הוציאה חוברת, ובה חלקים מתוך האנציקלופדיה עצמה. זוהי בעצם דוגמה. לחוברת כזו אנו מתייחסים כאל ספר. אנו שומרים עליה, כי היא ראשיתו של ספר, אנו מקטלגים אותה, אבל אנו חייבים לומר מה זה: זו לא

אנציקלופדיה, זה פרוספקט לקראת הוצאה לאור של האנציקלופדיה, וכן גם לגבי כל ספר אחר.

הא' בן-חיים: לעתים נשלח פרוספקט לאנשים שונים, והמקבלים אותו מתבקשים להשתתף בהוצאות הספר על ידי חתימה מוקדמת, המקנה להם זכות לרכוש את הספר במחיר מול. לפי מספר המנויים מחליטים, אם יש אפשרות להוציא לאור את הספר. גם האקדמיה הוציאה פרוספקט כזה. זהו מונח מיוחד, המקובל גם בבתי מסחר של ספרים.

הא' רבין: אנו נערים אחרי הבדל מקרי.

הא' דותן: רציתי להצטרף להתנגדותם של קודמיי למונח תְּשָׁקִיף ולהוסיף גימוק נוסף להתנגדות. המונח תְּשָׁקִיף משמש לא רק בחברות, אלא גם במקום אחר. בין הסרטטים מקובל המונח תְּשָׁקִיף, זהו סרטוט על גבי נייר שקוף. המונח מקובל גם בצה"ל. אין צורך להוסיף עוד משמעות למלה עברית קיימת.

הא' נשקס: הייתה גם הצעה אחרת: מצוּעה.

הא' שירמן: נצא מן הסבך, אם נוותר על התרגום ונשאיר את המונח פרוספקט. הרי אין צורך לגזור מזה פועל. למלה זו יש משמעויות הרבה. לא קיבלתי את הסברו של פרופ' רבין בנוגע למודעה, ומכל מקום המלה תְּשָׁקִיף איננה טובה. הרי בשם פרוספקטים מכנים גם אותן החוברות, שמציעות לתיירים לבקר בערים או במקומות מרפא, חוברות של סוכנים לנסיעות. אני מציע לקיים את המלה הלועזית.

הא' איתן: הצעתי לוועדה תְּשָׁקִיף, משום שמפי הא' שלי היה ידוע לי, שהמונח משמש במובן קרוב מאוד בחברות מניות. החברה מציעה את תכנית פעולתה, וכן המו"ל מציע את תכנית הפרסום של הספר, או חברת נסיעות – תכנית של טיול. על מילון בן-יהודה יצא לאור ספר קטן, שעל כריכתו מודפס "פרוספקט", ובו סקירה על טיב המילון. ומה שנוגע לשימוש במלה תְּשָׁקִיף במונחי הסרטוט – בוועדה למונחי הסרטוט, שיושבים שם בעלי מקצוע, לא הוצע עד עתה תְּשָׁקִיף.

הא' בן-שמאי: כל זמן שלא שמענו הסבר מכריע, לא רק שאין לבטל את השימוש במלה הלועזית המקובלת, אלא שאיני רואה טעם להנהיג במקומה מלה אחרת. כאשר מתגלה צורך בפועל, קובעים שם-עצם, כדי לגזור ממנו את הפועל. כאן אין צורך בפועל. לשם מה לנו מונח עברי מיוחד?

הא' ברוידא: טעמו של הא' שלי הוא טעם לזכות ההצעה. אין הבדל בין פרוספקט של חברת מניות לבין זה של חברה המוציאה ספרים.

אף הטעם של הא' דותן אינו טעם לגנאי, משום שיש מובנים שונים לאותה מלה. התנגדותו של הא' רבין אינה תוספת, לדעתי, כי פרוספקט הוא לא רק מודעה, אלא גם רשימת תכניות והצעות. אם נתבונן בפרוספקט של הוצאת שטיבל והוצאות ספרים אחרות, נמצא גם בית-קברות לתכניות שלא נתגשמו. יש בזה עניין לראות את האותיות לאחור – לראות מה עשו ומה לא עשו הוצאות במשאלות לבן. משום כך אין המלה "מודעה" מספיקה. המונח תְּשָׁקִיף אינו רע כשלעצמו, אבל אינו נראה לי, משום שחסר בו *pro* הלועזי היינו השקפה מראש על מה שיהיה או מה שרצוי שיהיה. כל עוד אין לנו דרך עברית טובה להביע זאת, אני מציע להסתפק ב"פרוספקט".

הא' אברמסון: אביא את נימוקי הוועדה. אנו רואים, לאור מה ששמענו עכשיו, שהצעת

הוועדה הייתה נכונה. תחילה לא רצתה הוועדה ליצור מונח עברי חדש, אלא להסתפק במה שהיה קיים. אבל באה אחר כך הצעה "תְּשָׁקִיף", משום שהמלה משמשת במובן כעין זה שאנו מחפשים. לכן רצינו אף מונח עברי.

ולטענה של הא' דותן, שהמונח תפוס ומקובל לעניין אחר – נראה לי, שלא כדאי להשתמש בטיעון, שמונח זה או אחר מקובל בתחום אחר. הנה שמענו, שוועדה שבעניינה מקובל מונח זה לא רצתה לקבלו. אלא שיש להוסיף, שכאן אנו עוסקים בעניין מיוחד, ואף אם נקבל את המלה "תְּשָׁקִיף", הרי מלה זו תהיה קיימת בשתי הוראות. לא שמענו דבר, שיש בו עניין כדי להתנגד להצעה של הוועדה. מכל מקום ה"הוה אמינא" של הוועדה היה, שצריך להשאיר את המונח הלועזי.

הא' מירסקי: מדברי החברים מתברר לי דבר אחד, שלמעשה אנו צריכים לא שם אחד, אלא כמה שמות. השם פרוספקט משמש לכמה וכמה דברים, שהם שונים זה מזה. אם אנו צריכים שמות, עלינו לקרוא שמות לדברים, ולא לתרגם את המלה הלועזית על כל ההוראות שיש בה.

אני מציע, שנחלק את העניינים ונקרא שם לכל דבר. ראשית נברר, מה הם הדברים. יש דבר, שהשם דוגמה די לו. אם האנציקלופדיה שולחת קונטרס לאנשים, אין זו אלא דוגמה, והשם דוגמה מספיק לה. ויש דברים שהם מתכונה אחרת, שצריך להגדיר אותם, ואחר כך לקרוא להם שמות.

הא' רונטל: אני מציע תְּצַפִּית, המונח הזה מביע גם הצפייה לעתיד – כלומר, אותו עניין של pro, שדיברו עליו כאן. ואני חושב, שהמונח תְּצַפִּית מתאים יותר מאשר תְּשָׁקִיף.

הא' מייזלש: בחידושים אלה יש סכנה, שהעם מתחיל להשתמש במלה במקום שהמשמעות היא אחרת לגמרי. וכבר יש שמשמשים בשם תְּמַלִּיל לטקסט בניגוד להערות. הסכנה כאן היא, שיהיה תְּשָׁקִיף לכל אורך החיות. מוטב להשאיר את המונח פרוספקט, שיש בו כל המשמעות.

הא' בן-חיים: הוועדה מציעה שני מונחים. לא שמעתי התנגדות למלה פרוספקט. אני מציע שנצביע עליה.

בעד קיום המלה פְּרוֹסְפֶּקְט הצביעו – הרוב

נגדו 3-

המונח פְּרוֹסְפֶּקְט – אושר.

הא' בן-חיים: עכשיו השאלה היא, אם נוסיף למונח פְּרוֹסְפֶּקְט מלה עברית.

בעד ההצעה להוסיף עקרונית מלה עברית לפרוספקט הצביעו – 12

נגדה 4 -

ההצעה להוסיף מלה עברית – נתקבלה.

הא' בן-חיים: נשמעו ההצעות הבאות: תְּשָׁקִיף, תְּצַפִּית, דְּגִמָּה, צְפִית.

הא' ברוידא: אבקש רשות להציע דבר שעלה על דעתי ברגע זה. למלה "פרוספקט" יש עוד משמע, בייחוד באנגלית, שהוא מאיר את המדובר והוא בר-מצר לו. "פְּרוֹסְפֶּקְט" הוא באנגלית גם סיכוי, שם מבדילים בין "פרוספקט" ל"פרוספקטוס". כאן מודגש עניין חוסר הוודאות שבמושג. המלה תְּצַפִּית תפוסה במזג האוויר וכיו"ב. אולי נקשור את הפְּרוֹסְפֶּקְט עם סיכוי ונאמר "תְּסִכּוּי", על משקל תְּשָׁלוּם, תְּמַחּוּי.

הא' ריבלין: הוויכוח בין תְּשָׁקִיף לְתַצְפִּית מזכיר לי, שפעם יצא לאור העיתון "השקפה" של בן-יהודה ועיתון אחר שמו "הצופה". זוהי כנראה מחלוקת בין "השקפה" לבין "הצופה". המלה תְּשָׁקִיף מתאימה יותר מאשר תַצְפִּית.

הא' הנמן: הערה לסדר היום: אם זיכרוני אינו מטעני, כאשר עבדתי כמוכיר, היה נהוג, שהמליאה אינה באה להיות תחליף לוועדה. אין המליאה מחליטה מיד על הצעה, שלא נדונה תחילה בוועדה, וזאת כדי למנוע כפילויות ופזויות בקבלת החלטות. הואיל ודנה הוועדה רק במלה תְּשָׁקִיף, דומני, שמוטב שתביע המליאה דעתה על תְּשָׁקִיף, אם לקבל את המונח או לדחותו. והיה אם המלה לא תתקבל, יועברו כל ההצעות לוועדה.

הא' בן-חיים: נביא תחילה להצבעה את הצעת הוועדה.

בעד קבלת המונח תְּשָׁקִיף כמונח נוסף על פְּרוֹסֶפֶט הצביעו – 10
נגדה – 10

הא' בן-חיים: לא נתקבלה הכרעה, ואני מבקש מן הוועדה שתדון במלה תְּשָׁקִיף ובהצעות אחרות ותצרף את המציעים או את ועד המינוח, כדי לסיים בכך את הפרשה. העניין לא יחזור עוד למליאה. הוועדה בהרכבה המורחב תסיים את הפרשה, והמליאה תסמוך ידה מראש על ההחלטה שתתקבל.

הא' איתן: מותר לוועדה המורחבת הזאת לוותר על מונח עברי?

הא' בן-חיים: אנו נותנים לוועדה סמכות להכריע.

הא' מדין: המונח השלישי מכון למתקן עשוי 3-4 מדרגות, שאדם משתמש בהן בספרייה במקום סולם כדי להגיע למדרפים הגבוהים. בלועזית הוא קרוי step-ladder. בהצעה קודמת הופיעה המלה כְּבֶשׂ, ואמנם בכמה מקומות, כמו בשדות תעופה, בתחנות רכבת ובנמלים, קוראים לכך כְּבֶשׂ. בהערות להודעה הושמעה ביקורת על מונח זה, שכן הכבש הידוע לנו מן המזבח לא היה עשוי מדרגות, אלא היה שיפוע חלק. לכן הוצע בוועדה המונח דְּרָגָה.

הא' ברוידא: ההצעה אינה נראית לי, גם משום הצליל וגם משום שהיא נשמעת כלשון הקטנה של דְּרָג. ואילו כאן יש מתקן שלם עם כמה וכמה מדרגות. בבבא בתרא יש "סולם מצרי", שאין בו יותר מארבע מדרגות.

אני מציע שהמונח יהיה בנוי על המלה "סולם" – סְלָמוֹן או סְלָמִית. כשם ששמשמים באנגלית וגרמנית במלה ladder, Leiter ("סולם"), כך יש לנהוג בעברית.

הא' מייזלש: אני מצטרף להצעתו של הא' ברוידא, וביחוד מטעם שמעי, שהצלצול של המלה דְּרָגָה נשמע כקרקור צפרדע.

הא' שורר: אלה מדרגות בנויות זו על גבי זו; זה לא סולם.

הא' בן-חיים: איני יודע, אם נתנו החברים את דעתם על יצירת מלה על פי שְׂרָפָה, משהו קטן כמו שְׂרָפָה, בגודל של 2-4 מדרגות. שְׂרָפָה זו מלה, שלא האקדמיה צריכה להחליט עליה.

הא' ריבלין: אם זה לשון דרגות, למה לא לומר דְּרָגוֹן? אם נוקטים לשון "סולם", הריני מציע סְלָמִים.

הא' נשקס: לגד עינינו הייתה המלה שְׂרָפָה. נוהרנו מלהיגרר אחרי הלועזית. הלועזית

לפעמים אינה קובעת, אלא העניין קובע. ההצעה הייתה של הא' אברמסון. המלה מופיעה במקורות. שמחנו, שיש לנו מונח. חשבנו, שהאקדמיה תקבל זאת.

הא' ברוידא: "דרגון של מלך" אלו בני לויתו של מלך. אני מציע, שלא "לסחוב" את המלה מהקשרה האסוציאטיבי. אפשר לנסות ולהשתמש בה (כפי שעשיתי בכתב כמה פעמים) לצורך "היארארכיה".

הא' אברמסון: בפירוש רב שרירא גאון לבבא בתרא הוא משתמש בכעין זה ובמקום "משופע", הוא אומר [מד]רדיג דרדוגי".

הא' צרפתי: גם אם צורת הכלי הנידון אינה כצורת הסולם, אין זה מונע אותנו מלהשתמש ב"סולם", כי תפקידו הוא כתפקידו של הסולם.

הא' רבין: מאחר שיש מלה "סולם מצרי" – אני מציע שנקבל אותה. מוטב לבחור במלה מן המקורות מאשר להמציא מלה חדשה.

הא' בן-חיים: צריך לעשות מן "דרגה" צורה מוקטנת.

הא' שלי: איני מתנגד לגזור את המונח מן "סולם". אפשר לומר סְלָמִית. אך אם רוצים להיות כפותים ל-דרג, אפשר לומר דְרִגִית או דְרִגוֹן.

הא' בן-חיים: עד כה שמענו את ההצעות הבאות: דְרִגִירג, סְלָמִלם, סְלָמִית, סְלָמוֹן, דְרִגִית, דְרִגוֹן.

הא' הנמן: אני מציע, שנהגו בהצעה זו כמו שנהגו בהצעה תְּשִׁקִיף.

הא' רוזנטל: אני מתנגד למלה דְרִגוֹן. בספרות שלנו מופיע דרגון במובן ברור במשמע אחר, היינו, במובן: גרוד של חיילים ("דרוגנין"). זה עשוי להטעות.

הא' בן-חיים: אני מעמיד להצבעה את המונח שהציעה הוועדה.

בעד המונח דְרִגִירג הצביעו – 8

נגד – 9

הא' בן-חיים: אם הצעת הוועדה אינה מתקבלת, נחזיר את ההצעות השונות לוועדה.

הא' דותן: איננו חייבים להיות צמודים להחלטת הוועדה. כאן יושבת גם כל הוועדה. והוויכוח בשאלה זו כבר החל. אם נחזיר את ההצעות לוועדה, תדון הוועדה בהן, ושוב תחזיר את העניין למליאה. התקדמו הרבה בוויכוח, ואנו עומדים לפני הצבעה. אני מציע לסיים את העניין.

הא' בן-חיים: הוויכוח עודנו פתוח. יש תקנה, שאין מביאים לפני המליאה מונח, שלא הושמע קודם.

הא' שלי: היו תקדימים של הצבעה במליאה.

הא' בן-חיים: המליאה רשאית להחליט, שהיא סבורה שצריך לדון ולהצביע. אך לפי דרכי העבודה של המליאה, אין דנים במלה שלא הובאה לידיעת החברים. במהלך הדיון עולות הצעות. אם הצעת הוועדה אינה מתקבלת, מעבירים את ההצעות לוועדה לביורר. במליאה היו תקדימים, שהמליאה החליטה לדון. אני שואל את דעת חברי המליאה, אם הם מסכימים לדון ולהחליט על המלים השונות.

הא' בלאו: אני מציע שלא לדון, אלא להצביע.

הא' בן־חיים: האם המליאה רוצה לדון ולהכריע בהצעות, או שהיא מציעה, שהוועדה תכין אותן תחילה?

בעד ההצעה, שהמליאה תסיים את העניין הצביעו - 12

נגדה - מיעוט

הא' בן־חיים: עומדות לדיון ההצעות הבאות: דְרִגּוֹן, דְרִגִּית; סְלִמּוֹן, סְלִמְלֵם, סְלִמִּית; סולם מצרי.

הא' ברוידא: צריך לשים לב גם לסבירות הצליל והעניין המדובר. המלה סְלִמִּית היא ארוכה מדי. המדקדקים ודאי יסכימו לקרוא לזה סְלִמִּית.

הא' בן־חיים: זו שאלה של דקדוק.

הא' נשקס: כיוון שנגד דְרִגִּרְג הכריעו ברוב של קול אחד בלבד - ואילו אנו מרוצים ממונח זה - אני מבקש לדון גם עליו.

הא' בן־שמאי: עד כמה שאני זוכר, זהו גוף קטן שיש בו מעלות. יש לנו גֶרֶם הַמַּעְלֹת. אני מציע גְרָמִית.

הא' בלאו: יש לחזור גם על ההצעה על המונח דְרִגִּרְג.

הא' בן־חיים: אנו עוברים להצבעה.

בעד דְרִגּוֹן הצביע	- מיעוט
נגדו	12-
בעד דְרִגִּית	7-
נגדה	11-
בעד סְלִמּוֹן ובעד סְלִמְלֵם לא הצביע איש	
בעד סְלִמִּית	5-
נגדה	10-
בעד "סולם מצרי"	- מיעוט
נגדו	11-
בעד גְרָמִית	- מיעוט
נגדה	11-

הא' בן־חיים: בהצבעה בעד ונגד כל אחד מהמונחים לא נתקבל שום מונח.

הא' מלמד: אני מציע הצבעה חוזרת על ההצעה דְרִגִּרְג.

הא' בן־חיים: האם המליאה מסכימה להצביע פעם נוספת על ההצעה דרנגו?

הא' דותן: אני מציע הצבעה נוספת על שתי הצעות: על ההצעה שקיבלה את מספר הקולות הגדול ביותר עכשיו - היא ההצעה דְרִגִּית - ועל הצעת הוועדה. אם מקיימים הצבעה חוזרת, יש לקיימה על שני מונחים אלה.

הא' מלמד: הא' הנמן הזכיר את התקנות על הצעה שלא הובאה על ידי הוועדה. הוועדה

יושבת ודנה בכובד ראש, והחברים מציעים כאן הצעות על רגל אחת. להצעת הוועדה יש משקל אחר.

הא' שלי: ההיגיון הפרלמנטרי של ההצבעה מחייב, שיכריעו בין שתי ההצעות, שקיבלו את המספר הגדול ביותר של קולות.

הא' בן-חיים: מי בעד הצבעה חוזרת על שני המונחים דרגית ודרגרג?

בעד הצבעה חוזרת על שני המונחים שקיבלו את המספר הגדול ביותר של קולות הצביעו - 15

10- בעד דְרַגְרַג

10- בעד דְרַגְיַת

הא' בן-חיים: לאחר שלא הוכרע העניין, אנו מחזירים אותו לוועדה.

הא' שלי: אני מציע, שהצעת הוועדה תובא לפני המליאה.

הא' בן-חיים: אנו מחזירים את העניין לוועדה, והיא תביא את הצעתה למליאה לאחר דיון.

הא' מלמד: אני מציע, שהוועדה תביא למליאה את הצעתה גם בעניין המונח הקודם.

הא' בן-חיים: הוועדה תדון בשני המונחים ותביא הצעותיה למליאה.

הא' מדן: בישיבת המליאה צ"ג דוגו שני מונחים מפרק ד', והמליאה החליטה למסרם לדיון נוסף ולהחליטה בוועדה.

הוועדה דנה בהם, וזו החלטתה:

פן facet (total of subdivisions produced by one characteristic of division)
 facette (ensemble des subdivisions obtenues à partir d'une seule caractéristique de division)

facette (umfasst alle Unterabteilungen)

מיון רב-פנים

(ההצעה הקודמת הייתה פִּנְפִּן; מיון לפי פִּנְפִּן).

הא' בן-חיים: אני מבקש מן המליאה שתאשר את המילון למונחי הספרנות, להוציא את שני המונחים שעדיין טעונים דיון נוסף ואישור.

המילון למונחי הספרנות - אושר¹.

הא' בן-חיים: אני רוצה להביע בהודמנות זו תודה והוקרה של האדמיה לוועדה למונחי הספרנות על עבודתה החשובה, ובמיוחד לאנשי המקצוע שסייעו לוועדה במסירות - הם האדונים וליש, נדב, נקס, שרר ושונגי - ועמהם אנשי האקדמיה הא' אברמסון, מדן ומלמד ומזכירת הוועדה הג' הדסה שי.

1. הא' רבין: בסעיף 3 השאלה היא: האם אומרים "שתי איקס" או "שני איקס"? הסימן x בשימוש באלגברה - לא האות שבאל"ף-ב"ת, אלא הסימן המתמטי - כאשר הוא מוכפל באיזה מספר, האם יש לומר "שתי איקס, שלוש איקס", או "שני איקס, שלושה איקס"? זה הסעיף האחרון שנידון בישיבת הקודמת, שדנה בחומר שהביאה הוועדה לתקנת הלשון. דומני, שאז

1. המילון עתיד לצאת בסדרת המילונים המקצועיים של האקדמיה.

אמר הא' דותן, שנוהגים לומר "שני איקס". בינתיים עשיתי משאל בין מורי מתמטיקה בכל הדרגים והתברר, שאמנם אומרים "שני איקס".

אני רוצה להציע שלא נצביע בעד הצעת הוועדה, אלא נקבל את הנוהג. יהיה קשה לשנות אותו, בעיקר מפני שכאן לא מדובר בספירת סימני x בהכפלה.

הא' שירמן: האותיות משמשות בדרך כלל בלשון נקבה. מדוע נעשה יוצא מן הכלל לגבי

x?

הא' רבין: מכפילים את x.

הא' בן-חיים: בדיון לא הושמעו כל הנימוקים, ואני רוצה להשמיע נימוק מסוים. הכול מודים, שלא מדובר על "שני" או על "שתי" אותיות, אלא על משהו שהוא כפול x. שאלת הסמיכות אין מקומה כאן. ולפיכך נכון לומר "שתיים איקס", שהרי זה לא מגנין ה"איקסים" אלא מספר "שתיים" בצד של x. בכל שאר המספרים יהיה המספר "שלוש איקס, ארבע איקס", מובן, שכאן אין הבדל בצורת המספר בין נסמך לנפרד. מכל מקום, הוויכוח אם זכר או נקבה – אינו נוגע לכאן. ואפילו במגנין מותר לומר "שתיים רעות", ובוודאי מותר לומר כך כאשר מדובר ב"איקסים", בדומה אל "דרגה א'", בתמורה – ולא בסמיכות – וכן לא ייתכן שיהיה המספר בסמיכות. השאלה העומדת לפנינו כרגע אינה, אם x כאות הוא זכר או נקבה – ואולי זו שאלה שצריך לדון בה – אלא יש לדון בשימוש הלשוני "שתיים", "שניים". השימוש "שני איקס" פסול מצד זה. הצעתי, שייאמר המספר בצורת הנפרד. והואיל והחלטנו, שכל המספרים הסתמיים משמשים בנקבה, מן הראוי שייאמר "שתיים איקס". ויש בעיה אחרת, כיצד עלינו לנהוג באותיות לועזיות. מכל מקום דעתי היא, שכך העניין מחייב: לומר "שתיים", ולכן גם לא יהיה צורך בריבוי של השם "איקס". אני מציע: "שתיים איקס", "שתיים אלפא", גם זה היה בדיון, ולא נכלל בהצעה.

הא' דותן: אשוב ואומר מה שאמרתי באותה ישיבה. הבאתי את השימוש המקובל לא כדי להצדיק אותו, אלא כדי לומר, שיש כאן נוהג מושרש היטב בפי המשתמשים במושגים אלה, בפי המורים, בפי אנשי האוניברסיטה העוסקים במתמטיקה ובמקצועות קרובים. השאלה היא: למה אנו באים לעורר מרבצן בעיות שאינן בעיות? האם מפריע הדבר למישהו, כאשר אומרים "שני איקס"? האם זה פשע גדול כלפי הלשון? שאלתי או, מי שאל את השאלה, ולא קיבלתי על כך תשובה ברורה. עדיין אני שואל: מי שאל את השאלה? האם זה צורך דחוף, שצריך לפתור אותו?

אני חוזר על הצעתי: לתת לעניין שיתגלגל, כפי שהתגלגל שנים רבות. וזאת אני אומר לפני פתיחת הוויכוח. אני מציע, שלא נדון בשאלה, אלא נסיר אותה מעל שולחנה של האקדמיה. זו אינה בעיה, ואם זו בעיה – הרי שוודאי אינה ראשונה במעלה בסדר הבעיות הדחופות והחשובות. אם בכל זאת יוחלט לפתוח בדיון, אבקש רשות הדיבור שנית.

הא' איתן: השאלה באה לדיון לא משום שהציקה לחברי האקדמיה, אלא מורים למתמטיקה ומחברים של ספרי לימוד פנו אלינו בשאלה זו. וזה סימן, שלא היה הדבר ברור.

הא' בן-חיים: הייתה שאלה פורמלית. יו"ר הוועדה הביא את העניין למליאה. חבר המליאה מציע להוריד אותו מסדר היום, משום שהשאלה אינה אקטואלית. השאלה היא, אם צריך להצביע, או האם – מכוח העובדה שהוועדה הביאה את ההצעה – צריך לדון בדבר תחילה?

הא' שלי: הוועדה מבקשת לדון, ומדוע נסיר זאת מסדר-היום?

הא' בן-חיים: נצביע, מי בעד המשך הדיון.

בעד המשך הדיון הצביעו - 13

נגדו - 6

הא' בלאו: האם במקורות שמות האותיות באים רק בנקבה או גם בזכר?

הא' בן-חיים: יש גם זה וגם זה. בויכרון הדברים של ישיבת הוועדה נאמר: "נדונה השאלה, אם להשתמש בזכר או נקבה, והוחלט שמשתמשים בצורת הנקבה למספר סתמי".

הא' בלאו: כאשר מונים אותיות במקורות, האם יש גם זכר, או רק נקבה?

הא' בן-חיים: יש "שני אלפין" ויש "שתי אלפין".

הא' בלאו: כאשר מונים אותיות - האם יש החלטה של האקדמיה, מהו השימוש, בזכר או בנקבה?

הא' בן-חיים: לא, אין החלטה על כך. הוחלט על צורת נקבה בשביל מספר סתם.

הא' ברוידא: הנימוקים בעד לשון נקבה היו ברורים. מוסכם, שסתם מספר זה נקבה, וידוע, שהאותיות בעברית הן נקבה. לכן הסכמנו בוועדה על לשון נקבה, לשם אחידות. אך לאור דבריו של הא' דותן ונוכח הנוהג, נוטה אני להסיר את השאלה, כי אין טעם להחליט החלטה, שכל הנוהג בבת-הספר הוא נגדה, בייחוד שיש גם במקרא "פי שניים". ועוד הערה: הסמיכות הוא עניין המיוחד למספר 2, נאמר, מין קפריסה של הלשון, והיא סמיכות רק למראית עין. הכלל הוא בנפרד: שלושה, ארבעה, חמישה אנשים; ולא שלושת, ארבעת, חמשת וכו'. אין כאן אפוא סמיכות ממש, ויש לומר "שני", ולא "שניים".

הא' איתן: לחיזוק דעתו של הא' בן-חיים: אביא לדוגמה דבר מקביל וקרוב. כאשר כותבים $(x+y+z)$, 2, אומרים: "שתיים" כפול איקס פלוס ויי פלוס זט" או "שתיים איקס פלוס ויי פלוס זט". רצוי שימוש אחיד.

הא' בן-שמאי: יש נוהג מסוים, שאולי אינו נוהג אחיד. שואלים, איך צריך לומר, כדי שהכול ידברו בלשון אחת. אך מאחר שהנוהג אינו אחיד, אני נוטה לדעה, שאין להקפיד כל כך בעניין. שני האופנים, לדעתי, אינם פסולים. ההסבר שניתן יש בו לכאורה כדי להכריע בעניין, שאולי יש לומר "שניים" או "שתיים", אבל $2x$ זה לא תמיד כפול. לעתים זה כפול. ההסבר אינו תופס.

הא' בן-חיים: לא דיברתי על כפל.

הא' בן-שמאי: אם זה לא כפל, הרי זה מניין, ואז צריך לומר "שתי" בסמיכות.

הא' בן-חיים: אם כן, הרי צריך לומר "שתי איקסים", השם המגוי בלשון רבים.

הא' בן-שמאי: זו בעיה לעצמה. אין אומרים כך, משום שאין זה רגיל. זו בעיה של צורת הרגל השימוש. אי אפשר לעקור שימוש מורגל, בין שהוא אחיד ובין שאינו אחיד. אני נוטה להכשיר את שתי הצורות כהוראת שעה. איננו רגילים להשתמש בסמיכות במלים לועזיות. אנו נמנעים מזה. גם x היא מלה לועזית. אני נוטה לדעה, שיש להסיר את הבעיה ולהכשיר את שתי הצורות כהוראת שעה.

הא' בן-חיים: איני יודע, אם הצלחתי להבהיר מה שרציתי לומר. השאלה שהניעה

לוועדה נשלחה מאת מורה ומחבר. הטענה, שיש נוסח מקובל אינה שאלה של ממש. אם נחשוב, מה נשתנה במשך הזמן, נראה, שדברים הרבה, שהיו מקובלים ומשובשים מבחינת הלשון, הצלחנו לתקנם. לא הצלחנו תמיד ולא בכול.

כאן שאלה דקדוקית מובהקת. אנו אומרים "שני קילוגרמים", "שני דולרים", ומספר 10 ואילך מונים גם ביחיד. איני מבין, איך תחליט האקדמיה, שיהיה המניין ביחיד. אם היא מונה את x , הרי צריכה לומר "איקסים", כמו שאומרים "שני מטרים, שלושה מטרים". אבל מאחר שאין כאן מניין, הרי מתחייב לפי הדקדוק להעמיד את צירוף המספר והשם הסמוך לו ביחס של אפוזיציה, ולא ביחס של סמיכות. זו הייתה השאלה שהצגתי.

הא' בלאו: נראה לי, שקשה להפריד את השאלה מן הבעיה הכללית, וקודם כול מן ההחלטה, כיצד צריך למנות אותיות. אם מחליטים, שאותיות צריך למנות בנקבה, הרי צריך להחליט כך גם לגבי x ולמנותו בנקבה. ברור, כי במקרים אלה צריך לומר: "שתי, שלוש..." השאלה השנייה גם היא שאלה כללית: כיצד מונים שמות זרים? האם אפשר להכשיר את השימוש של "שלושה קילומטר"? אם מחליטים, שאין לומר "שלושה קילומטר", הרי ברור, שצריך לשנות את המנהג הקיים ולומר "שני איקסים". איני מבין את ההבדל שבין הכפלה למניין. אם מחליטים להכשיר "שני קילומטר", אפשר לומר – בהתאם להצעת הוועדה – "שתי איקס". מאחר ששאלה זו חשובה היא, אין מקום להחזיר אותה לוועדה.

הא' בן-חיים: מה דעתך בעניין "שני קילומטר"?

הא' בלאו: לגבי מלים לועזיות אני מוכן להכשיר את היחיד. על כן מוכן אני לקבל "שתי איקס", כי בדרך כלל אנו מונים אותיות בנקבה. אם נחליט לומר "שני קילומטר", אומר גם "שתי איקס".

הא' בן-חיים: אני מציע להפריד בין שתי השאלות.

הא' רוזנטל: אני חושב, שקודם כול עלינו לדון בשאלה: אותיות – זכר או נקבה? בכל יוכוח של חברים, תמיד אנו נכנסים לאפיק הזה של השאלה: אל-ף – זכר ונקבה. ידוע שבמקורות, בייחוד הארץ-ישראליים, שמותן של אותיות הם בזכר: "קצו של יו"ד... יו"ד – קיטרגו", "עלה יו"ד ונשתטח". ועל כך יש להחליט.

אשר לשאלה השנייה – הרי הדברים שהשמיע היו"ר מאירים הם מאוד. x זה אינו דומה לשמות זרים. x זה סימן. איני יודע, אם אפשר להטות (למספר רבים) את x באיזו לשון שהיא. בשאלה השנייה דעתי נוטה אפוא לדעתו של הא' בן-חיים: שתיים x – זה נראה לי פתרון נכון. אבל אני חושב, שצריך להפריד בין שתי השאלות. אני עצמי מהסס, אם לכתוב "אל-ף אחת" או "אל-ף אחד". תחילה יש לדון בשאלה: שמות של אותיות – זכר או נקבה?

הא' בן-חיים: אפריד בין שתי השאלות.

הא' רוזנטל: ויש להבחין בין שם אות עברית לבין שם אות לועזית.

הא' צרפתי: הנוסחה $2x$ אפשר להכניה "פעמיים x " או "שתיים כפול x ", ושני הדברים הם אחד. מן ההבנה הראשונה מתחייבת הקריאה "שתי איקסים" ומן השנייה "שתיים איקס". אולם אפשר להצדיק את הקריאה המקובלת בבתי הספר, "שני (או: שתי) איקס" באחד הנימוקים (האלה: א) שמא שם האות "איקס" אין לו ריבוי; ב) שמא קריאה זו משקפת את שתי ההבנות האפשריות של הנוסחה כאחת. יש גם לציין, שאותו תלמיד שבקריאת משוואה אומר "שני (או: שתי) איקס", עשוי לומר לחברו, בהצביעו על שתי אותיות x שכתב במחברת, "כתבתי שני (או: שתי) איקסים". אשר למין – אפשר לטעון, ש- x כאן אינה דווקא אות.

משום כך הייתה עצתו של הא' דותן, שלא לדון בשאלה – סבירה, כי הנוהג מושרש הוא, ומטעמים לשוניים אפשר במקרה זה להכשיר כל דבר. אין שום דרך מדרכי קריאת הנוסחה הזאת, שאפשר לומר עליה בוודאות גמורה, שאם הנך אומר כך – אתה חוטא ללשון.

הא' ריבלין: הערה היסטורית: כל הדברים שאתם דנים עליהם, כבר היו מתקשים בהם לפני שישים שנה. הסיבה הייתה בכך, שהמורים למתמטיקה היו על פי רוב אירופיים, ולא ידעו עברית. או הייתה שאלה, אם לומר "שני אל-פים" או "שתי אל-פים".
אני חושב, שמצד הדקדוק ראוי לומר "שתי פעמים איקס" או "שני איקסים".
אבל באופן מעשי אני מציע, שנחליט על בדיקה במקורות. אלה הם דברים טכניים, ובדברים טכניים אין מדקדקים ואין מחדשים, אלא מקיימים את המצוי.

הא' דותן: אני חוזר על מה שאמרתי בישיבה הקודמת. לדעתי אין פסול בדרך שנוהגים למעשה. אין ספק מהו המקובל; מקובלת דרך אחת: "שני איקס". איני בא לפסול "שתי איקס". כל מה שאני מבקש הוא שלא לפסול את המקובל היום. ואין שום יסוד לכך. האותיות בעברית הן גם זכר וגם נקבה. שמענו מובאות, והדברים ידועים. אבל גם אילו היו שמות האותיות נקבה בלבד, גם אז אין הכרח לקשור לכך את התואר המשמש עם שמות האותיות בנוסחאות מתמטיות. בישיבה קודמת הבאתי את הדוגמה של הצרפתית, שגם בה המלה "אות" היא נקבה, ואילו שמות האותיות הן בלשון זכר.

אני חושב, שמכל מקום "שני איקס" אינו פסול. לשאלת הריבוי – "שני איקסים" – הרי גם בלועזית אין הדבר כך. גם בלועזית יש ריבוי לשמות אותיות, אבל בנוסחה כזו אין ריבוי. זו נוסחה מתמטית, ולא שם שמתרבה.

הא' בן-חיים: האם המספר בלועזית שונה?

הא' דותן: "שלושה איקס" – כשר.

אני רוצה לסכם את הנקודות העיקריות:

א. שמות האותיות הם גם זכר וגם נקבה.

ב. אין זיקה בין מינם של שמות האותיות ובין שאלה זו כאן. זו נוסחה מתמטית.

ג. זוהי צורה מקובלת, שאפשר להניחה כך, משום שהיא מקובלת.

הא' שלי: אני מתנגד להנחת הדברים כמות שהם, ובמיוחד כשאין ידוע, מה הם הדברים כמות שהם. אני שומע, שמורים פנו לאקדמיה בשאלה: זה אומר כך, וזה אומר כך – כיצד יש לומר בבית הספר? ואין בפינו תשובה. הרי אתם אומרים, שאלה דברים טכניים. כלום גם בזה אין אפשרות לאקדמיה להמליץ דרך אחת? לפי דברי הוויכוח אפשר להצדיק כל דרך. אל נניח נוסחאות שונות במקום שאפשר להנהיג אחידות.

הא' ברודא: אם האקדמיה ממליצה על משהו, עליה להיות בטוחה בתוכנו של הדבר המומלץ. מבידור על מינו של המספר גלשנו לבעית מינו של העצם.

בנוגע למספר: או שיש לברר בוועדה את המקורות כדי להגיע לבהירות גדולה יותר, או שיש להניח את הנוהג כפי שהוא. נניח, שבמקורות יש שמות אותיות גם בזכר וגם בנקבה. הנטייה שלנו היא – אולי גם משום ש"אות" היא נקבה – לנקב את שמות האותיות, אבל אפשר גם להפריד מן ההגדרה המינית של האות את עניין הערך המספרי המסומל על ידי האות.

עניין שבו קל יותר להכריע הוא, כדברי הא' בן-חיים, עניין המספר המתאר את הסמל, כאן יש דוגמאות ברורות. אין צורך להחליט, שבעברית יש לומר "שני איקסים". x הוא סמל או, לכשתרצו, שם פרטי. ומושג אלגבראי או מופשט דינו כדין שם פרטי. כך יש לנו "שני יוסף בן

שמעון, או "כמה רבי עקיבא איכא בשוקא". גם לאוזן נוח יותר "שני יוסף" מ"שני יוספים". וכאן עולה נוהג שבמקורות בקנה אחד עם הנוהג של זמננו, "שני איקס, ארבעה איקס".

הא' הנמן: אני רוצה להוסיף נימוק, שהנוהג כפי שהוא בכיתות אינו פסול, אלא כמעט שהייתי אומר: אולי הוא היחיד הנכון.

השאלה, איך לקרוא לאותיות בעברית - אם נקבה או זכר - זו שאלה, שאינה נוגעת ישירות לעניין שלנו. כאשר אומרים "שני איקס" - והא' צרפתי העיד על כך - הילד מבחין בין "שני איקס" לבין "שני איקסים". כאשר יקרא את המשוואה, יאמר: "שני איקס". הוא מבחין בין המשוואה לבין ה"איקסים" כשם יחידות בודדות, והוא מונה אותם.

בתוך הנוסחה המתמטית x אינו מייצג אות, אלא מספר לא-ידוע, מה שמסתתר מאחרי x המופיע בנוסחה - זהו מספר, ולא אות. מצד זה השימוש בלשון זכר הוא נכון. אם יש איקס או איקסים, הם מייצגים מהות שלא נספרת.

איני יודע, אם הייתי אומר למישהו "שני חמש". את המספר 5 אין איש מרבה, והסימן x עומד במקום מספר.

מבחינת המין אני חושב, כי x המייצג את המספר הוא בזכר, ואין לפגוע בנוהג הרגיל. מצד שני, x או y הן יחידות לשוניות שאינן מקבלות ריבוי.

ולעניין הסמיכות - כל דבר שנמנה דרך הלשון לאמרו בסמיכות, ואין הבדל בין כפל למניין. זהו מניין של דבר שאינו מקבל ריבוי, והסמיכות מוצדקת.

הא' בן-חיים: יש פה שתי שאלות: שאלה אחת - מינו של שם האות. יש אומרים, שיש להבחין בין אות עברית לאות לועזית. האם אנו מכריעים לצורך השימוש בבתי-הספר, אם האות תהיה זכר או נקבה? כלומר איננו באים לאסור את השימוש באחת מן הדרכים המצויות במקורות, אלא באים להכריע, באיזו דרך ייכתבו ספרי הלימוד וכיו"ב. האם נאמר "אלפא היא תשעים מעלות" או - "אלפא הוא תשעים מעלות"? לצורך בתי הספר, האם לדעת המליאה יש להמשיך בערבוביה, או שמא יש להחליט לצד אחד?

אחר כך באה השאלה: אם מה שנחליט על עברית חל גם על הלועזית? כאשר נגמור עניין זה, נגיע לשאלה הבאה: האם אות שבאה אחרי מספר רבים טעונה ריבוי או לא?

הא' דותן: יש כאן ניסיון להפריד בין שתי בעיות, אבל ההפרדה כאילו מערבת כאן בעיה שאינה. מינן של האותיות אינו שייך לכאן.

הא' בן-חיים: אבל חבר אחר העלה את הדבר כחלק של הדיון.

הא' דותן: זה לא שייך לדיון זה. הוספת דוגמה של "אלפא". איש לא יצביע בעד ההצעה, ש"אלפא" היא זכר. "אלפא" הוא שמה של זווית, וזווית היא נקבה.

הא' בן-חיים: חבר ביקש הפרדה ודיון באותיות.

הא' מייזלש: לפי דעתי צריך להעמיד להצבעה שלוש הצעות: "שני איקס", "שתי איקס",

הא' ברוידא: זה לא היה בסדר-היום. כאן עוררו שאלה של מתמטיקה.

הא' בן-חיים: יש לכול אימפליקציה.

הא' ברוידא: נניח שנחליט על "שני איקס". האם משום כך פסול לומר "אלף גדולה", או "אלף רבתי"?

הא' דותן: האם ABC הוא משולש ישר-זווית, או ABC הן משולש ישר-זווית? מכאן ראייה שלא האותיות עיקר אלא המושג שהן מייצגות. כשם ש-ABC הוא משולש ו- α היא זווית, כך x הוא מספר.

הא' הנמן: שאלת האותיות אינה בסדר-היום. אי אפשר להכריע בזה עכשיו במליאה.

הא' בן-חיים: אני מבקש להביא את השאלה לדיון. מי בעד שמות האותיות א, ב, ג, שישמשו במין זכר?

הא' דותן: איש לא הציע זאת. הייתה הצעה להפריד בדיון בין המין של האותיות ובין נוסחאות מתימטיות שאנו דנים בהן.

הא' בן-חיים: נצביע על מינן של אותיות עבריות.

הא' מלמד: יש גם זכר וגם נקבה.

הא' בן-חיים: מי בעד כפילות זו בבית-הספר בשמות אותיות, גם זכר וגם נקבה?

בעד כפילות שמות האותיות, זכר ונקבה הצביעו - 2

נגדה - 13

הא' בן-חיים: מי בעד שימושם של שמות אותיות עבריות בלשון נקבה?

בעד ההצעה ששמות האותיות העבריות ישמשו בלשון נקבה הצביעו - 14

נגדה - 2

ההצעה ששמות האותיות העבריות יהיו בנקבה - נתקבלה.

הא' בן-חיים: אנו מגיעים עכשיו לשמה של האות הלועזית. יש פרודיה יפה על ועד הלשון בשיר שפורסם ב"השילוח" מאת מרדכי בלשן, שצחק בשנת תרנ"ז על בן-יהודה וחבריו, שהם מרבים את השמות הלועזיים. כנגדם היו שאמרו, שהמלה הלועזית, משנכנסה ללשון העברית, היא חלק של הלשון העברית. ולמעשה אנו עכשיו מרבים שמות לועזיים. אם שם האות העברית הוא בלשון נקבה, האם שם האות הלועזית יהיה בלשון זכר? לגבי העברית במקורות יש ראייה, שיש גם זכר. איני סבור, שצריך לנהוג בלועזית מנהג לחוד, ובעברית מנהג לחוד. אני אומר, שלא כדאי להפריד בין מינו של שם האות הלועזית לשל האות העברית.

הא' ברוידא: איננו מדברים על השוואת שם האות העברית לשם האות הלועזית, אלא על הערך המספרי.

הא' בן-חיים: מי בעד שימוש שם האות הלועזית בלשון נקבה?

בעד שימוש שם האות הלועזית בלשון נקבה הצביעו - 16

נגד זה - 1

ההצעה שאף שם האות הלועזית ישמש בלשון נקבה - נתקבלה.

הא' בן-חיים: עכשיו השאלה היא: האם נאמר "שלוש איקס" או "שלושה איקס"? איננו מדברים כרגע, אם זה נפרד או נסמך.

הא' מייזלש: השאלה היא אם אומרים "שתי איקס" או "שתיים איקס". אין כאן, לדעתי, לא

ישיבות המליאה

כפל ולא סמיכות, אלא תיאור סדר כתיבתם של הסימנים שבנוסחה המתמטית. כלומר: אני כותב את המספר 2 ("שתיים") ואחריו x.

הא' דותן: איש אינו חולק על כך, שאפשר לומר "שלוש(ה) איקסים" בריבוי. אבל זו אינה הנוסחה המתמטית $3x$, אלא שלוש אותיות סתם.

הא' בן-חיים: בנוסחה המתמטית תהיה בעיה: האם יש להשתמש במספר הנקבי, והאם יש לרבות את השם? האם בנוסחה המתמטית נוקקים למין נקבה?

הא' הנמן: הסימן x בא במקום מספר. כאן מדובר על מספר לא-ידוע x או מספר בלתי-ידוע y. הכוונה המסתתרת מאחרי x זהו מספר. אני מציע לאשר את השימוש בלשון זכר.

הא' דותן: x מייצג מספר, כשם ש- α מייצגת זווית, ו-ABC – משולש. צריך לדבר על התוכן שמאחורי הדברים.

הא' איתן: C, B, A – כל אחת מהן היא נקודה, ולא גודל. CA, BC, AB הם המביעים גודל, ערך.

הא' דותן: אבל לא אותיות. אך צירופן יחד מסמל משולש אחד, ולכן מדברים על ABC בלשון זכר וביחיד, ולא בלשון נקבה ובריבוי.

הא' איתן: ABC הוא משולש; זה מושג אחד, יחידה אחת. אין לערבב שתי שאלות נפרדות: יש $3x$ ($x + x + x =$) היינו: 3 כפול המספר x, ויש כתיבה של האות x שלוש פעמים.

הא' בן-חיים: מי בעד ההצעה, שבצירוף המתמטי $3x$ ייאמר "שלוש"?

בעד ההצעה, שבצירוף $3x$ ייאמר "שלוש" הצביעו – 10
נגדה – 3

ההצעה לומר "שלוש x" ($3 =$) נתקבלה.

הא' בן-חיים: עכשיו לשאלה, אם אומרים כאן "איקס" או "איקסים".

הא' בלאו: האם לא כדאי להצביע קודם על "3 קילומטר" או "3 קילומטרים"?

הא' בן-חיים: לא נקבע על ידי כך, שצריך לומר "3 קילומטר". כאן מדובר בנוסחה. מי בעד ההצעה ש"איקס" יישאר בלשון יחיד בנוסחה המתמטית, כלומר: $3 =$ שלוש איקס?

בעד ההצעה ש"איקס" יישאר בלשון יחיד בנוסחה המתמטית הצביעו – 15
ההצעה נתקבלה.

הא' בן-חיים: האות x או y היא בנקבה. בנוסחה המתמטית מינה נקבה, לא תשתנה לצורת ריבוי.

המספר העברי המונה יכול להצטרף עם מגוייו בסמיכות, ויכול להצטרף אליו והוא אינו בסמיכות. היום נוהגת הצורה שלא בסמיכות, רק במספר "שתיים" הורגלנו לאמרו בסמיכות. אומרים כאן, כי בשם פרטי אין ריבוי. אבל כבר במאה העשירית פסקו שאפשר לומר "שמעונים", "יעקובים". הבעיה שלנו היא: הנוסחה המתמטית. כיוון שזו נוסחה מתמטית, וכיוון שאנו כותבים $3x$ והחלטנו "שלוש איקס", הצעתי שנשתמש בצורת הנפרד גם במספר 2. החלטנו, כי x אינו מתרבה. והשאלה עכשיו, אם נאמר "שתיים איקס" או "שתי איקס"?

הא' ברודא: כפי שכבר אמרתי, העניין של "שני" או "שתי" הוא יוצא דופן, ואינו סמיכות של ממש. ממילא, כשם שאומרים "שתי נשים", כך יש לומר "שתי איקס".

הא' בן-חיים: מי בעד הצורה "שתי איקס"?

הא' ברודא: שום מורה לא יעלה את השאלה. אני מציע שלא נצביע.

הא' בן-חיים: האקדמיה צריכה להחליט.

בעד ההצעה "שתי איקס" הצביעו - 11

בעד ההצעה "שתיים איקס" הצביעו - 6

נתקבלה הצורה "שתי איקס".

הא' בן-חיים: אנו עוברים לסעיף הבא של הצעות הוועדה:

הגב' בהט: בהצעה המקורית של הוועדה נאמר: $\alpha = 90$ - אלפא שְׁוה תשעים מעלות; כמו שאומרים: "ארבעים חסר אחד". או: "אלפא היא תשעים מעלות". $3 + 4 = 7$ שלוש ועוד ארבע שְׁוה שבע.

הא' בן-חיים: כל שם-תואר יכול להיות במעמד של שם-עצם. לפי דעתי מותר לומר אלפא שְׁוה. הבעיה היא, כאשר יש כינוי, כאן יש שתי אפשרויות: מדקדקים קפדניים דורשים ש"הוא" ו"היא" יהיו מכוונים לנושא. במקורות - יש אומרים - אין זה מכוון לנושא. אין זה מדויק כלל.

הא' בלאו: אני רוצה להתנגד ל"שְׁוה". אפשר להצדיק זאת, אבל האם לא כדאי יותר להשתמש בשם-תואר שיתאים לשם שלפניו?

הא' בן-חיים: המליאה החליטה שהיא מאשרת = - שְׁוה.

הא' צרפתי: אם אומרים שצריך לומר "שְׁוה", אין זה אומר אלא שהסימן "=" יבטא "שְׁוה". האם אסור יהיה לקרוא "שְׁוה", כשהנושא ממין נקבה?

הא' דותן: זה היתר או פסיקה?

הא' בן-חיים: הוועדה מציעה: "אלפא היא תשעים מעלות". אולי נאמר תמיד "שְׁוה", ולא נשתמש ב"הוא" ו"היא"?

הא' צרפתי: אחרי שהחלטנו על "שְׁוה", אפשר לקרוא: "אלפא שְׁוה..."

הא' בן-חיים: השאלה היא, אם לומר "1 + 1 שְׁוה 2" או "הם 2". אם אומרים "שְׁוה", אין בעיה דקדוקית. אם משתמשים בכינויים, יש זכר ונקבה.

הא' רוזנטל: כשם שאנו אומרים שְׁוה, כך אפשר לומר כינוי "הוא".

הא' בן-חיים: לפי הנושא או לפי הנושא?

הא' דותן: האם אנו הולכים אחר האות, או אחרי המושג שמאחרי האות? האם זו זווית או מספר?

הא' בן-חיים: האם עלינו להתאים את הכינוי לנושא או לנושא? הצעה אחת היא - להמליץ לבתי-הספר לוותר על האפשרות השנייה ולעולם לומר שוה. הצעה אחרת אומרת,

שאין לוותר על כך, ואז עולה השאלה: האם זה מותאם או לא? הצעה שלישיית היא להקפיד את הכינוי "הוא".

בעד ההצעה לוותר על דרך אחרת ולהשאיר רק שְׁוה הצביעו - 9
 10 - בעד ההצעה שתהיה גם דרך שנייה

הא' בן-חיים: לפי ההצבעה ברור, שיש שתי דרכים. הצעה אחת היא להשתמש רק ב"הוא", לומר בכל מקרה "הוא" בזכר, כמו "שוה".

בעד ההצעה להשתמש לגבי מספרים בכינוי הגוף השלישי בזכר - 10

הא' בן-חיים: ועתה על פי מה מרבים? על פי הנושא או ע"פ הנושא? אלפא היא תשעים מעלות, או: אלפא הן תשעים מעלות?

הא' דותן: השאלה היא עדיין, אם מתאימים זאת למושג שבנושא או לספרות, לאותיות וכו'?

הגב' בהט: בוועדה לתקנת הלשון ישבו על עניין זה מספר ישיבות, ולא הגיעו לעמק השווה.

הא' בן-חיים: נכנסנו לבעיה שהיא דקדוקית מובהקת, שיש לה פנים לכאן ולכאן. הייתה החלטה בוועדה מסוימת לומר תמיד לפי הנושא.

הגב' בהט: לא הייתה הכרעה.

הא' בן-חיים: אני מציע, שנסתפק במה שהוחלט ונכלול נקודה זו בשאלה הכללית.

הא' ברוידא: לגבי דברים סמליים ומופשטים במתמטיקה הוכרעה השאלה על ידי קבלת "שְׁוה" ו"הוא".

הא' בן-חיים: את השאלה, אם זה מותאם לנושא או לנשוא, נביא לוויכוח דקדוקי כולל. הוחלט, שבמשוואה קוראים את סימן השוויון "שְׁוה" או "הוא". בעניין של הטיה לרבים כלולה השאלה בשאלת התאמה לנושא או לנשוא, ושאלה זו טעונה החלטה מיוחדת. בשאלה זו דנה הוועדה לתקנת הלשון. נקודה זו תוכרע במסגרת הדין הכולל.

הא' רוזנטל: ההיגיינה הרוחנית בכיתות הלומדות מתמטיקה מחייבת לתת הוראה חתוכה: להשתמש רק ב"שוה" וב"הוא". יהיו רק שתי צורות של משוואה: "שְׁוה", "הוא". אני מציע לפסול צורות אחרות.

הא' אברמסון: אני מציע נוסח אחר להצעתו של הא' רוזנטל: אי אפשר לומר, שאנו פוסלים צורות אחרות; נאמר, שאנו מציעים להשתמש רק בזה.

הא' דותן: אנו, כמדומני, מתדרדרים בהחלטות לעניינים שלא הובאו לפני הוועדה. אנו עומדים לשנות נוהג בבית-הספר. למען האחידות אל נכניס אנדרלמוסיה כל כך גדולה לבתי-הספר. הילדים לומדים, ואין להם כל קושי.

הא' בן-חיים: אני מעדיף, שיעוד נחזור לדון בנקודה זו.